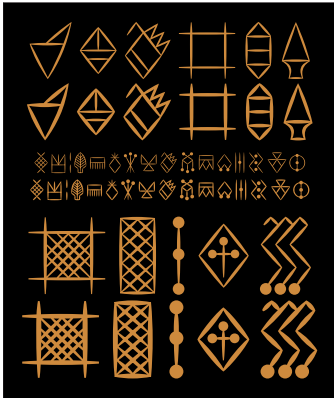

گزارش احیای اولین خط آوایی شناخته شده

سینا فکور*

𐎠𐎢𐎣𐎶 | 𐎢𐎣𐎶
r-ku-pa na-si
سینا فکور

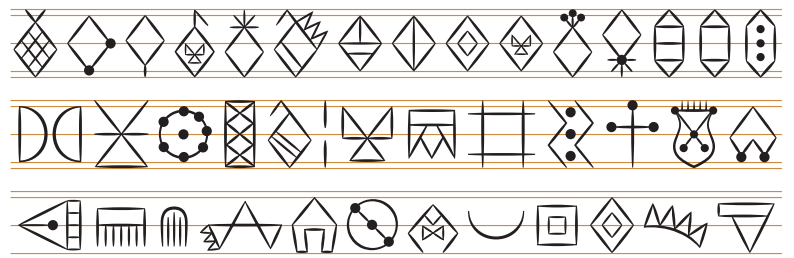
که بتوان آن را در خط‌های باستانی مشابه به کار برد. شرح مفصل این پژوهش بر روی نوشتار «عیلامی خطی» و روند طراحی فونت به زودی به صورت مقاله منتشر خواهد شد و وعده می‌دهم که فونت رایگان آن را از طریق رسانه و روزنامه «شرق» نیز در اختیار عموم قرار دهم. در عکس‌های این صفحه از قلم همتی و سبک‌های مختلف آن را مشاهده می‌کنید.

* طراح گرافیک، پژوهشگر طراحی حروف در دانشگاه نانسی فرانسه

نشان می‌دهند. بنابراین ضخامت خطوط نشانه‌ها در قلم کامپیوتری لزوماً نباید با ضخامت خطوط در نشانه‌های حکاکی شده یکسان باشند؛ اما در انتها باید حس یکسان بصری ایجاد کنند. تقریباً همه علائم این خط به نظر انتزاعی و بسیار هندسی می‌آیند؛ اما از آنجایی که با دست حکاکی شده‌اند، کاملاً منظم و متقارن نیستند. اولین رویکرد طبیعتاً طراحی نشانه‌های هندسی متقارن بود. رویکردی که به نظر مشهود است؛ اما آیا واقعاً این قصد حکاک‌ها نیز بوده است؟ آیا ساختن علائم کاملاً هندسی مدنظر عیلامی‌ها بوده؟ امروزه استفاده از واژه هندسی برای ما طبیعی به نظر می‌رسد، ولی آیا ۴۳۰۰ سال پیش، عیلامی‌ها از این مفهوم آگاه بوده‌اند؟

برای پاسخ به این پرسش به تحقیق روی تاریخ پیدایش علائم هندسی پرداختم و دریافتم تفکر انتزاعی و هندسی از ده‌ها هزار سال قبل همراه انسان بوده است و عیلامیان با این مفهوم آشنایی داشته‌اند. همچنین با بررسی دقیق نشانه‌ها روی کتیبه‌ها دریافتم که این خط می‌بایست از هارمونی و تقارن هندسی برخوردار باشد. یکی از روش‌های بررسی این مسئله، جداکردن تصویر نشانه‌ها از کتیبه‌ها و برهم نهادن آنها برای دستیابی به شکلی میانگین بود. از جمله دیگر روش‌های تحقیق، بررسی نقش ابزار حکاکی و جنس کتیبه‌ها بر روی کیفیت نشانه‌ها بود که در فرایند طراحی حروف بسیار مهم است. همچنین برای درک بهتر فرم‌ها، به صورت عملی به تمرین حکاکی حروف عیلامی خطی روی سنگ پرداختم. در این پروژه سعی در دستیابی به متدولوژی‌ای در طراحی حروف بوده

موضوع تحقیق من در دو سال گذشته، خط «عیلامی خطی» بوده و مشاور من در این پروژه فرانسوا دوسه، باستان‌شناس متخصص خاورمیانه و وابسته به تیم CNRS Archéorient و دانشگاه تهران است. او اخیراً (بین سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰) موفق به رمزگشایی خط «عیلامی خطی» شده است. هدف از این پروژه، طراحی یک راه‌حل تایپوگرافیک فراگیر بر اساس تحقیقات جامع و تحلیل دقیق کتیبه‌ها بوده است. طراحی حروفی که ضمن احیای خط عیلامی خطی، امکان انتقال و بازتولید دیجیتالی آن را نیز فراهم می‌کند. این پروژه به باستان‌شناسان، زبان‌شناسان، مورخان، پژوهشگران خط و پژوهشگران تایپ در فرایند ویرایش و انتشار تحقیقات خود کمک خواهد کرد. فرایند تحقیق و طراحی حدود یک سال و نیم زیر نظر استادانم در ANRT طول کشید. نتیجه اینکه خانواده قلم (فونت) «همتی» که شامل حدود ۳۰۰ گلیف (به تصویر یک نماد در یک سامانه نوشتاری گلیف می‌گویند) در چهار سبک مختلف است، به زودی تحت مجوز منبع باز برای استفاده عموم به صورت رایگان منتشر خواهد شد. ترجمه علائم نوشتاری حکاکی شده به اشکال تایپوگرافیک معاصر و ایجاد یک سیستم منسجم، فرایندی چالش‌برانگیز است. طراحی یک فونت دیجیتال برای یک سیستم نوشتاری باستانی که امروزه منسوخ شده است، با تغییر درخور توجهی در نوع کاربرد آن همراه است. استفاده از این خط، امروز مانند گذشته به منظور ثبت امور حسابداری یا اسامی اشخاص نخواهد بود. بنابراین بازتعریف نوع رابطه ما با این خط مهم است. رسانه‌های اصلی که امروز حروف تایپی در آنها استفاده می‌شود، کاغذ و صفحه نمایش هستند. این به معنای تغییر از نشانه‌های حکاکی شده به کاراکترهای چاپی یا پردازش شده است. بنابراین هدف صرفاً بازتولید عین به عین نشانه‌های حکاکی شده روی کامپیوتر نیست. فرایند احیای خطوط باستانی در عین وفاداری به منابع، در جاتی از اقتباس متناسب با استفاده امروزی همراه است. برای مثال، علائم حکاکی شده به روشی متفاوت از جوهر روی کاغذ یا پیکسل‌های روی صفحه نمایش، نسبت به نور واکنش

تمدن عیلام (همتی) در ایران کنونی
پوزورسوشینک